

OPĆE UPUTE

Sve upute za pripremu bolesnika prije uzimanja krvi nalaze se na prijemnom mjestu i prema potrebi se daju bolesnicima prije dolaska u laboratorij. Upute se nalaze i na odjelima i ordinacijama liječnika obiteljske medicine.

Opće upute za pripremu bolesnika prije uzimanja uzorka krvi

Pripreme:

- dan prije uzimanja uzorka krvi potrebno je izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost te uzeti uobičajene obroke hrane, ali ne premasne
- poslije 22 sata dan prije odlaska u laboratorij ne uzimati hranu, piti alkohol te pušiti
- ako se zna da neka farmakološki aktivna tvar (lijekovi, alkohol, kofein, nikotin, sredstva ovisnosti, oralni kontraceptivi) značajno utječe na koncentraciju analita koji se mjeri, treba je, ako je moguće, izbjegavati najmanje dva dana prije uzimanja krvi
- za redovite pretrage uzorak krvi od bolesnika uzeti ujutro između 7 i 10 sati dok je bolesnik odmoren i prije nego što je podvrgnut dijagnostičkim i terapijskim postupcima
- nužno je stvoriti uvjete koji osiguravaju odmorenost i opuštenost bolesnika prije uzimanja uzorka krvi zbog mogućih promjena u intermedijarnom metabolizmu ugljikohidrata, lipida i proteina zbog djelovanja kortikosteroida i katekolamina.

UPUTE ZA SAKUPLJANJE 24 SATNE MOKRAĆE

- Mokraća se sakuplja u čiste plastične spremnike (kanistere).
- Na dan početka sakupljanja mokraće, prvu jutarnju mokraću izmokriti u wc, svu daljnju mokraću tijekom cijelog dana i noći sakupljati u spremnik (ili više spremnika), uključujući i prvu mokraću slijedećeg jutra.
- Sakupljenu mokraću potrebno je čuvati na hladnom mjestu.
- Ukoliko se mokraća uzima uz konzrvans poslije svakog mokrenja spremnik s mokraćom lagano se promiješa.
- Iznimno je važno donijeti u laboratorij cijelu količinu sakupljene mokraće jer nepravilno sakupljena 24-satna mokraća bitno mijenja rezultate.
- Donešena 24-satna mokraća dobro se promiješa, izmjeri volumen u ml i odvoji dio za analizu.
- Uzeti podatke o bolesniku: visina (cm) i tjelesna masa (kg).

UPUTE ZA PRIPREMU BOLESNIKA PRIJE TESTA NA OKULTNO KRVARENJE U STOLICI

- 7 dana prije testa ne preporučuje se uzimati lijekove koji mogu dovesti do krvarenja u probavnom sustavu i pojave krvi u stolici (aspirin, indometacin, fenilbutazon, rezerpin, kortikosteroidi i dr.)
- test treba odgoditi kod proljeva, menstruacije, krvarenja iz hemoroida i hematurije
- preporučuje se analizirati tri uzastopne stolice kroz tri dana (ukoliko je prisutna jednom dnevno stolica), ako je stolica učestala onda kad se prikupe tri uzorka
- uzorkovanje treba obavljati tako da se u posudicu za stolicu uzimaju po dva manja uzorka s različitih mjesta iz stolice.

UPUTE ZA UZIMANJE JEDNOKRATNE PORCIJE MOKRAĆE ZA KVALITATIVNU I KVANTITATIVNU ANALIZU

- uzorak izbora je srednji mlaz prve jutarnje mokraće nakon noćnog sna, toaleta vanjskog spolovila, prije doručka i drugih aktivnosti, pri čemu vrijeme od posljednjeg pražnjenja mjehura treba biti najmanje 4, a najviše 8 sati
- analizu se ne preporučuje raditi kod žena neposredno prije, za vrijeme i neposredno nakon menstruacije kao ni kod žena koje imaju vidljiv vaginalni iscjedak
- uzorak mokraće treba skupljati u čistu posudu sa širokim grlom za jednokratnu upotrebu koja se može zatvoriti
- pri prijenosu do mjesta obrade posuda mora biti zatvorena
- uzorke mokraće NE prenositi u epruvetama s antikoagulansom, gelom ili aktivatorima koagulacije
- pregled uzorka mokraće treba učiniti unutar 2 sata (najkasnije 4 sata) po uzimanju uzorka

UPUTE ZA PRIPREMU BOLESNIKA ZA ODREĐIVANJE POSTPRANDIJALNE GLUKOZE

- Za izvođenje pretrage bolesnici se primaju ujutro.
- Tri dana prije izvođenja testa bolesnik mora biti na prehrani zasićenoj ugljikohidratima (kruh, tjestenine, krumpir, riža).
- Bolesniku se prvo uzorak krvi izvadi natašte. Nakon toga bolesnik mora **odmah** pojesti svoj uobičajeni doručak. Točno dva sata nakon doručka bolesnik se mora javiti djelatniku laboratorija, radi ponovnog vađenja uzorka krvi.

UPUTE ZA PRIPREMU BOLESNIKA PRIJE ODREĐIVANJA LIPIDNOG STATUSA

Dva tjedna prije uzimanja uzorka krvi:

- uobičajeno se hraniti
- izbjegavati promjene u tjelesnoj težini.

48 sati prije uzimanja uzorka krvi:

- izbjegavati intenzivnu tjelesnu aktivnost
- ne uzimati alkohol.

24 sata prije uzimanja uzorka krvi:

- uzimati uobičajene obroke hrane, ali ne premasne.

12 sati prije uzimanja uzorka krvi:

- poslije 19 sati dan prije odlaska u laboratorij ne uzimati hranu, piti alkohol, kavu te pušiti.

Određivanje kolesterola ne bi se trebalo provoditi prije nego što prođe 8 tjedana od:

- akutnog infarkta miokarda
- kirurške operacije
- traume
- sekundarne bolesti s promjenama u metabolizmu lipida
- akutne bakterijske ili virusne infekcije
- moždanog udara.

Napomena:

U dogovoru s liječnikom, 48 sati prije uzorkovanja ne uzimati lijekove koji utječu na koncentraciju lipida (antihipertenzivi, estrogeni, progestini, tiroidni hormoni).

UPUTE ZA PRIPREMU BOLESNIKA PRIJE ODREĐIVANJA ŽELJEZA

- 24-48 sati prije uzimanja uzorka krvi ne piti sokove obogaćene vitaminima ni pića uz dodatak tvari koja pojačava tonus organizma
- krv od bolesnika uzeti ujutro između 7 i 10 sati (standardizirano vrijeme) jer željezo ima značajnu dnevnu varijaciju (do 70 %)
- ako je bolesnik pod terapijom preparatima željeza i/ili multivitaminskim preparatima obogaćenim željezom, kontrola željeza u serumu izvodi se najmanje:
 - tjedan do 10 dana nakon peroralnog uzimanja preparata željeza
 - tri dana nakon davanja intravenoznih preparata
 - mjesec dana nakon intramuskularnog davanja željeza.

UPUTE ZA PRIPREMU BOLESNIKA PRIJE PROVOĐENJA TESTA ORALNE PODNOŠLJIVOSTI GLUKOZE

- test se izvodi ujutro nakon što je bolesnik prethodnu noć bio natašte (8-14 sati), a tri dana prije toga na uobičajenoj prehrani (>150 g ugljikohidrata na dan) i bez ograničavanja tjelesne aktivnosti
- test se preporuča za dijagnostiku trudničke šećerne bolesti i za osobe s poremećajem glukoze natašte između vrijednosti 6,1 i 7,0 mmol/L
- za vrijeme testa bolesnik se ne treba izlagati pojačanoj tjelesnoj aktivnosti, ne smije jesti, piti kavu i druga pića, ne pušiti

Test oralne podnošljivosti provodi se na sljedeći način:

- prije opterećenja glukozom uzima se venska krv za određivanje glukoze u krvi
- slijedi unos 75 g glukoze (bezvodna) otopljene u 250-300 ml vode unutar 5 minuta. Za djecu se doza glukoze preračunava po tjelesnoj težini djeteta i to 1,75 g glukoze/kg tjelesne težine do ukupno 75 g
- drugi uzorak krvi uzima se 2 sata nakon opterećenja

UPUTE ZA PRIKUPLJANJE UZORKA ZA SPERMIOGRAM

- Obavezna je apstinencija 2 – 7 dana (ne smije se izbacivati sperma za vrijeme trajanja apstinencije; ako je apstinencija prekratka spermiji su nezreli, ako je preduga spermiji se mogu izlučiti mokraćom).
- Sakupljanje ejakulata obavlja se kod kuće. Uzorak donijeti u laboratorij u što kraćem vremenu (do 30 min), bez velikih temperaturnih promjena.
- Ruke i spolovilo treba oprati sapunom i dobro isprati vodom. Uzorak ejakulata za izradu spermioograma dobiti masturbiranjem. Izbjeći kontakt spolovila i/ili ruku s vaginom, ustima ili anusom jer ti kontakti mogu zagaditi uzorak sperme. Izbjeći upotrebu prezervativa i lubrikanata jer sadrže spermatocidne tvari.
- Sva količina ejakulata treba se sakupiti izravno u sterilnu posudu (prvi mlaz sadrži najveću koncentraciju spermija; ako dođe do gubitka nekog volumena to treba napomenuti osoblju u laboratoriju).
- Izbjegavati upotrebu alkohola i ostalih sredstava ovisnosti.
- Izbjegavati sakupljanje uzorka neposredno nakon bolesti (osobito febrilnih stanja).